

BETHLEN ISTVÁN.

BETHLEN ISTVÁN, Magyarország miniszterelnöke, most tölti be hivatali szolgálatának tizedik évét.

Jelenleg egyetlenegy miniszterelnök sincs Európában, aki megszakitás nélkül ilyen sokáig vezette volna népe hajóját.

Magyarország történetében is csak egy példa van rá: a Tisza Kálmáné, aki 15 évig tartotta kezében a kormányrudat. Tisza Kálmán azonban az egész magyar történelem legállandóbb és legbékésebb időszakának volt politikai vezére. Háta mögött a megingathatatlan látszó monarchia alpesi hegyrendszere állott. Ezzel szemben Bethlen István kormányzása a magyar nemzet legszomorúbb, legzavarosabb időszakára esik, melyet a lét és nemlét szakadatlan válságainak szinte elképesztő sorozata jellemez.

Midőn kiváltságos emberek arra a helyre jutnak, amelyen egy nemzet életöszönét testesítik meg, rendszeren olyan érzésünk támad, mintha pályájuk megelőző része szakadatlan készület lett volna a végső, nagy kibontakozásra. Az aloé is száz évig készül arra, hogy virágját meghozza. A nagy ember is érthetetlenül és tétován kikívánczik századából, amíg el nem jön az a különös és nem álmodott korszak, amelynek számára teremtett Ez a a kikívánckozás azonban a legalaposabb előkészület.

Bethlen Istvánról is az az érzésünk, hogy a gondviselés 46 éves koráig szüntelenül a *mai* szolgálatára készítette elő. Ezt bizonyítja az, hogy mindaddig nem találta meg helyét a magyar politikában, míg az összeomlott magyarság vezére nem lett. Mindaddig kirítt belőle, kérdőjel és ígéretképpen eljövendő helyzetünkre utalt, míg át nem vette a magyarság sorsának történelmi természetességű intézését. Izig-vérig erdélyi ember, aki szakadatlanul tanul, mindig vár, hallgat és készül s aki éppen azért, mert *teljesen* erdélyi ember: számfeletti tényező volt a magyar politikában. Ellenzéki politikus volt, aki a monarchia alkonyának hatalmi tényezőivel nem tud egy gyékényen megárujni, bár a politika világnézeti és történelembölcséleti alapjaira nézve felfogása teljesen egyezik a Tisza Istvánéval. Eltöltötte az idejét gazdálkodással, eközben az erdélyi agrárpolitika gyakorlati megismerésével. Elfoglalta magát hevesvármegyei harcokkal — ezáltal belenézett a nemzeti és társadalmi autonómiák élő szövetébe. Az egyetlen politikus volt, aki kisebbségi politikát hirdetett akkor, amidőn a magyarság többségben volt; s gazdasági, erkölcsi és szellemi fölényt követelt,

amikor elegendőnek látszott a politikai és hatalmi fölény. Így lett ő, Erdélynek megtestesítője, akkor még : élő anachronizmus, de egy összemoltt világ romjain : a megérkezett aktualitás. Főrangú családból származott és műveltségében két tényező olvadt össze : az európaiság és a transsylvaniaizmus ; ennek pontos eredője lett a csonkamagyarországi felfogás : a magyarság, mint a külpolitika függvénye és a külpolitika, mint a magyarság életútja.

Eközben érzelmileg megtelt mindazokkal a szenvedésekkel, amelyekre történelmünk egyik legnagyobb politikai művéhez, Csonkamagyarország láburaállításához szüksége volt. Fajszeretete tömény és sűrített, mert Erdélyben támadt, ahol ez a fajszeretet átöröklés, szenvedély, tudatalatt feszülő ösztön. Elveszítette az ősi földet, feldúlták kastélyait, elperzselték vetéseit, elevenjén sercegett az idegen hatalom foglaló billoga. Mikor olyan helyzetbe került, mintha Rákóczinak megadatott volna Rodostóban, hogy népe sorsát és jövőjét intézze: senkinek sem volt olyan tiszta képe a valóságról, mint neki ; senkiben sem élt olyan finom ösztön a lehetőség felől, mint ő benne és senki sem állott annyi képességgel megáldva a valóság és lehetőség útkereszteződésénél, mint ő. A feladat Jázont és Odysseust kívánt s Bethlen István ennek a kettőnek a keveréke.

Átöröklésszerűen, de kivételes egyéni méretekben, benne van az erdélyi magyarnak diplomáciai képessége, a csöndes és néma közelharcnak halálos, de néha mosolygó kétségbeesése, mely brutális erők ütközőpontját rábeszéléssel, finom taktikával, türelmes várakozás örve alatt fanatikus erőfeszítéssel, végül is egy acélpenge döntő vágásával megoldja és új irányba tereli.

Hallgatag ember, aki sohasem nyugtalan, sohasem panaszkodik, aki nem árulja el gondolatait, nem siet el semmit, de akire nézve képzelenség, hogy az adott alkalmat ne használja fel és lekéssék olyan lépésről, amelyre évek óta a «kockarázás kínjai» között várt. Nagyon ritkán beszél, de mikor megszólal, felgyült gondolatoknak, rég készenlevő formuláknak özöne zúdul meg, mintha egy megtelt vízmedence zsilipjeit rántaná fel valaki. Ezért beszédeiben mindig van valami kinyilatkoztatásszerű. Érezzük, hogy sorsunk fordul és történelmünk malomkerekei megindulnak, mert megjött a szél, vagy megjött a víz : a rég várt pillanat, amely egy készen levő akarat terveit elemi erővé változtatja át.

Tízéves miniszterelnöksége eredményekben viszonylagosan gazdagabb történelmünk bármely 10 événél és ez eredményeknél még csak a legyőzött nehézségek nagyobbak. Már az magában óriási és hihetetlen eredmény, hogy még élünk és vagyunk, mert olyan időközön mentünk keresztül, midőn a legnagyobb eredmény a pusztaság letétele volt. Ha elgondoljuk, hogy miniszterelnöksége első felében a királypucst kellett megoldania, második évében a Népszövetségbe kellett Magyarországot felvételnie, harmadik évében a kölcsönt kellett megszereznie és a valutát kellett stabilizálnia, negyedik évében az államháztartást

kellett aktívvá tenni; ötödik évében a magyar parlamenti életet kellett újjászerveznie, hatodik évében meg kellett küzdenie a forradalom utolsó ellenforradalmi hatásaival, onnan kezdve az internacionális politikát a revízió gondolata felé kellett irányítania, mindez idő alatt Magyarországot belülről konszolidálni, kívülről, mint legkisebb államot a világtörténelem legnagyobb félreértésének és gyűlöletének hamuesője alól a két kezével kivájnia, hatalmi rendszerek beláthatatlan szervezetében az igazság gondolatát érvényesítenie, s mindezek tetejébe az utolsó két évben a világ leginkább tönkretett államát a történelemnek eddigelé legnagyobb gazdasági válságán kell átvezetnie: szinte elbámulunk a feladatok nagysága fölött és egyszerre támad két ellentétes kérdés, hogyan érkezhettünk fel idáig és hogyan fogunk még feljebb jutni?

Mennyi tanácstalanság, vakon kirobbanó szenvedély, idétlen kísérlet, zagyva bizonytalanság kavargoz az út felett! Viszont egyetlen erőnk, legfőbb ütőkártyánk és szabadalmunk egy törékenynek látszó abszolút idegember, a hallgatag, nyugodt, megfontolt, egyenletesen dolgozó Bethlen István. Ő a jelenkori magyar történelem lelke és sorsintézője, finom acélrugó, mely az időt készíti és a hajnalt nemcsak ígéri, hanem hozza.

A magyar nemzet az ő személyében mutatta meg az elmúlt tíz esztendő alatt örökletes politikai kiválóságát; az ő politikai műve e korszak legnagyobb alkotása és az ő szelleme a legnagyobb magyar győzelem. Éppen ezért ő az újrakezdő magyarságnak «representatív man»-je. Egyéniségének kisugárzása a legnagyobb magyar erő és érték.

Ez a jubileumi év nem a jóslatoknak, hanem az emlékeknek az éve. Nem követelésekkel állunk elé, hanem hálánkat mondjuk el. Követelésünket ő reá bízuk, mert ő jobban látja azokat, mint mi. A mélységből a magasság felé legnagyobb utat ez alatt a tíz esztendő alatt tettük meg s e tíz esztendőnek az a legnagyobb tanúsága, hogy tovább is csak ezen az úton és csak így haladhatunk. Egy nemzet legnagyobb cselekedete az, hogy felismeri vezérét és követi őt; minden egyéb a vezértől függ.

A vezér pedig Istentől függ. Ő választja ki, ő készíti elő s a törékeny emberi egyéniséget Ő tartja kezében, hogy ezzel az egyetlen szerszámmal történelmet írjon. Az a kéz erősen tartsa, a törékeny szerszám pedig el ne fogyjon addig, míg az új fejezet nincsen megírva!

Még azután se, sokáig.

Ravasz László.